



LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS NEGALIOS PAGRINDU NESUDARANT SĄLYGŲ PATEKTI Į LIETUVOS MUZIKOS IR TEATRO AKADEMIJOS CENTRINIUOSE RŪMUOSE ORGANIZUOJAMUS RENGINIUS TYRIMO

2020 m. gegužės 7 d. Nr. (20)SN-48)SP-43
Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau vadinama Tarnyba) 2020 m. kovo 25 d. buvo gautas pareiškėjo (asmens duomenys Tarnybai žinomi; toliau – Pareiškėjas) skundas dėl galimos diskriminacijos negalios pagrindu nesudarant sąlygų patekti į Lietuvos muzikos ir teatro akademijos (toliau – Akademija) patalpose vykstantį renginį.

Pareiškėjas skunde rašo, kad 2020 m. kovo 12 d. Akademijos centriniuose rūmuose (Gedimino pr. 42, Vilnius) vyko viešas renginys, kurį Pareiškėjas ketino pamatyti. Pareiškėjas pažymi, jog Akademija yra deklaravusi, kad jos aplinka yra tinkamai pritaikyta žmonėms su negalia, bet, atvykus į renginį, Pareiškėjas buvo nemaloniai nustebintas, kadangi negalėjo patekti į pastatą dėl laiptų (tiek prie pagrindinio įėjimo, tiek prie antrojo įėjimo). Be to, Pareiškėjas iš Akademijos darbuotojų sužinojo, kad renginys vyks antrame aukšte, o Akademijos centriniuose rūmuose keltuvo arba lifto nėra, taigi Pareiškėjas niekaip negalėtų patekti į renginio patalpas.

Paprašius patikslinti skunde nurodytas aplinkybes, 2020 m. balandžio 5 d. Pareiškėjas nurodė, kad 2020 m. kovo 12 d. norėjo dalyvauti bent viename iš trijų tą dieną Akademijos centriniuose rūmuose vykusių renginių. Prioritetinis renginys buvo Kanzaso universiteto dėstytojų koncertas. Pareiškėjas papildomai pažymėjo, kad bandė patekti į Akademijos centriniuose rūmuose vykusius renginius ir 2020 m. vasario 17–21 dienomis (tikslios datos neprisimena), bet dėl patalpų nepritaikymo jam nepavyko. Pareiškėjas pažymėjo, kad tada Akademijos darbuotojai atsiprašė, jog nėra galimybės patekti į renginius, bei kartu nurodė, kad Pareiškėjui atvykus maždaug po mėnesio problema dėl patekimo į patalpas turėtų būti išspręsta.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Agneta Skardžiuvienė (toliau – lygių galimybių kontrolierė) 2020 m. balandžio 7 d. raštu Nr. (20)SN-48)S-225 kreipėsi į Akademiją ir paprašė motyvuotai paaiškinti, ar Akademijos centrinių rūmų pastatas bei patekimas į jį yra pritaikyti

asmenims su judėjimo negalia bei atitinka Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2019 m. lapkričio 4 d. įsakymu Nr. D1-653 patvirtinto statybos techninio reglamento STR 2.03.01:2019 „Statinių prieinamumas“ reikalavimus, ar Akademijos centriniuose rūmuose 2020 m. kovo 12 d. vyko viešas renginys, į kurį negalėjo patekti judėjimo negalią turintys asmenys; jei taip, kas organizavo 2020 m. kovo 12 d. vykusius renginius; ar asmenims su negalia yra sudarytos vienodos galimybės, palyginus su kitais asmenimis, dalyvauti Akademijos centriniuose rūmuose vykstančiuose viešuose renginiuose; kokių būdu; kam priklauso Akademijos centrinių rūmų pastatas ir patalpos; ar Akademijos centrinių rūmų pastatas buvo rekonstruotas, atnaujintas (modernizuotas), jame buvo atlikta kapitalinis remontas; jei taip, prašyta pateikti dokumentus dėl Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo 11 straipsnyje nustatyta tvarka pastato pritaikymo asmenų su negalia poreikiams.

Taip pat parašyta pateikti kitą su tyrimu susijusią informaciją.

Vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, lygių galimybių kontrolierė 2020 m. balandžio 21 d. raštu Nr. (20)SN-48)S-254 kreipėsi į Akademiją ir paprašė motyvuotai paaiškinti, ar įėjimas į Akademijos centrinių rūmų pastatą yra pritaikytas asmenims su judėjimo negalia; jei taip, buvo paprašyta pateikti įėjimo nuotraukas; ar judėjimo negalią turintys asmenys gali savarankiškai patekti į Akademijos centrinių rūmų pastatą; ar asmenys, turintys judėjimo negalią, gali be kliūčių patekti nuo įėjimo į Akademijos centrinių rūmų pastatą iki Akademijos rašte Nr. 172-SD minimo keltuvo; ar Akademijos rašte Nr. 172-SD minimu keltuvu buvo įmanoma patekti į Akademijos salę, kurioje 2020 m. kovo 12 d. vyko Kanzaso universiteto dėstytojų koncertas; jei taip – paprašyta pateikti keltuvo nuotraukas.

Taip pat parašyta pateikti kitą su tyrimu susijusią informaciją.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

2020 m. balandžio 14 d. buvo gautas Akademijos raštas Nr. 172-SD „Dėl informacijos pateikimo“, kuriuo buvo atsakoma į Tarnybos pateiktus klausimus.

Akademijos rektorius pažymėjo, kad Centrinių rūmų pastatas, esantis Gedimino pr. 42, Vilniuje, nėra tinkamai pritaikytas asmenims su judėjimo negalia, t. y., galimai neatitinka STR 2.03.01:2019 „Statinių prieinamumas“ reikalavimų. Pastate yra mobilus keltuvas 1 asmeniui, bet tiek judėjimas pastato viduje, tiek patekimas į pastatą yra sudėtingas.

2020 m. kovo 12 d. Akademijoje vyko viešas nemokamas renginys – Kanzaso universiteto dėstytojų koncertas, kurį organizavo Akademijos padaliniai (Tarptautinių ryšių skyrius kartu su Meno

centru). Pasak Akademijos rektoriaus, nei prieš koncertą, nei paties renginio metu Akademijos darbuotojai nesulaukė jokių užklausų arba nusiskundimų dėl patekimo į renginį.

Akademijos centriniuose rūmuose yra vienas mobilus keltuvas, kuriuo galima pakelti žmogų laiptais į kitus aukštus (keltuvo galia ribota, kelia ne daugiau kaip iki 100 kg svorio). Nors Akademija neturi neįgaliųjų patekimo į Akademijos patalpas ir judėjimo patalpose tvarkos, tačiau, esant poreikiui ir galimybėms, suteikia visokeriopą pagalbą pageidaujantiems dalyvauti renginiuose.

Gedimino pr. 42, Vilniuje, esantis pastatas yra valstybės turtas, kurį Akademija valdo patikėjimo teise (tai patvirtinantis VĮ Registrų centro nekilnojamo turto registro išrašas pridėtas). Akademija atkreipia dėmesį, kad pastatas yra itin senas, jo pritaikomumas neįgaliųjų poreikiams ribotas. Pastatas nebuvo rekonstruotas ar modernizuotas (atnaujintas), 2014 m. atliktas pastato kapitalinis stogo remontas.

Akademija pažymėjo, kad Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo 11 straipsnio 1 dalyje nustatyta, jog reikalavimai dėl neįgaliesiems fiziškai tinkamos aplinkos visose gyvenimo srityse įgyvendinami atliekant teritorijų planavimą ir statinių projektavimą bei viešosios paskirties pastatų, būsto ir jo aplinkos, viešojo transporto objektų, skirtų keleiviams aptarnauti, ir jų infrastruktūros, informacinės aplinkos pritaikymą neįgaliųjų specialiesiems poreikiams. Pastato, Gedimino pr. 42, Vilniuje, statybos metu patalpos buvo suplanuotos pagal tuo metu galiojančius teisės aktus.

Akademija pabrėžia, kad, pavyzdžiui, pagrindinės Akademijos centrinių rūmų pastato įėjimo durys, kurios yra originalios ir sudaro vieną iš esminių pastato, kaip nekilnojamos kultūros vertybės, elementų, taigi techninės galimybės atitikti teisės aktų nuostatas (pritaikyti pastatą negalia turintiems asmenims) yra itin ribotos. Atsižvelgiant į tai, Akademija yra priėmusi sprendimą veiklą perkelti į naujai statomą studijų miestelį Olandų gatvėje. Projektuojant studijų bei koncertų erdves yra laikomasi teisės aktų keliamų reikalavimų, įskaitant prievolę pritaikyti patalpas negalia turintiems asmenims.

Akademija apgailestauja dėl susiklosčiusios situacijos ir nuoširdžiai tikisi, kad ateityje turės galimybę bet kuriam asmeniui užtikrinti dalyvavimą Akademijos viešuose renginiuose.

2020 m. balandžio 28 d. buvo gautas Akademijos raštas Nr. 188-SD, kuriuo buvo atsakoma į Tarnybos papildomai pateiktus klausimus.

Akademija pažymėjo, kad įėjimas į Akademijos centrinių rūmų pastatą, esantį Gedimino pr. 42, Vilnius, nėra pritaikytas asmenims su judėjimo negalia. Akademija pabrėžė, kad nėra jokių galimybių pakeisti pagrindines centrinių rūmų įėjimo duris, nes jos yra originalios ir sudaro vieną iš esminių pastato, kaip nekilnojamos kultūros vertybės, elementų. Asmenys, turintys judėjimo negalia, į Akademijos centrinių rūmų pastatą gali patekti tik naudodamiesi papildoma pagalba. Taip pat judėjimas pastato viduje yra sudėtingas, t. y., tik įėjus į pastatą yra 5 laiptų pakopos. Mobilus

keltuvas yra rūbinėje (maždaug per 6 metrus nuo įėjimo). Naudojantis mobiliu keltuvu į koncertų salę patekti galima (keltuvo nuotraukos buvo pridėtos).

Akademija taip pat pabrėžė, kad Pareiškėjas skunde pateikia tikrovės neatitinkančius duomenis. Akademija nėra deklaravusi, kad jos aplinka yra pritaikyta asmenims, turintiems judėjimo negalią. Netgi atvirkščiai – Akademija Lietuvos žmonių su negalia sąjungai yra pateikusi informaciją, kad Gedimino pr. 42 esantis pastatas nėra pritaikytas negalią turintiems asmenims. Be to, pakartotinai apklausus Akademijos darbuotojus, dirbusius kovo mėnesį, buvo patvirtinta informacija, kad joks asmuo nesikreipė prašydamas pagalbos patekti į nemokamą viešą renginį.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Tyrimo metu buvo vertinama, ar Akademija, nepritaikiusi savo centrinių rūmų (Gedimino pr. 42, Vilnius) patalpų asmenims su negalia ir taip apribodama šiems asmenims galimybę patekti į Akademijos centrinių rūmų patalpose vykstančius renginius, nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 punkto nuostatų, pagal kuriuos, įgyvendindamas lygias galimybes, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, ir taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas.

Jungtinių Tautų neįgalųjų teisių konvencijos (toliau – Konvencija), kurios dalyvė yra Lietuva, 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog valstybės, šios Konvencijos šalys, užtikrina, kad prieš įstatymą visi asmenys lygūs ir lygūs pagal įstatymą, taip pat turi teisę į lygiavertę įstatymo apsaugą ir teisę vienodai naudotis įstatymo teikiamomis galimybėmis be jokio diskriminavimo. Valstybės, šios Konvencijos šalys, draudžia bet kokį diskriminavimą dėl neįgalumo ir garantuoja neįgaliesiems vienodą ir veiksmingą teisinę apsaugą nuo diskriminavimo dėl bet kokios priežasties (Konvencijos 5 straipsnio 2 dalis). Konvencijos 9 straipsnyje „Prieinamumas“ įtvirtinta pareiga valstybėms, šios Konvencijos šalims, siekti, kad neįgalieji galėtų gyventi savarankiškai ir visapusiškai dalyvauti visose gyvenimo srityse, imtis atitinkamų priemonių, užtikrinant neįgaliesiems lygiai su kitais asmenimis fizinės aplinkos, transporto, informacijos ir ryšių, įskaitant informacijos ir ryšių technologijų bei sistemų, taip pat kitų visuomenei prieinamų objektų ar teikiamų paslaugų prieinamumą tiek miesto, tiek kaimo vietovėse. Šios priemonės, kurios apima prieinamumo kliūčių ir trukdžių nustatymą ir pašalinimą, *inter alia* taikomos: pastatams, keliams, transporto priemonėms ir kitokiems vidaus ir

lauko objektams, įskaitant mokyklas, būstą, medicinos įstaigas ir darbo vietas; informacijos, ryšių ir kitokioms tarnyboms, įskaitant elektronines ir avarines tarnybas. Pagal 9 straipsnio 2 dalies nuostatas, valstybės, šios Konvencijos šalys, įpareigojamos imtis atitinkamų priemonių, siekiant rengti ir skleisti visuomenei prieinamų objektų ar jai teikiamų paslaugų prieinamumo būtiniausius standartus ir gaires bei kontroliuoti, kaip jie įgyvendinami; suteikti galimybę pasinaudoti įvairių pagalbininkų ir tarpininkų paslaugomis, įskaitant gidus, skaitovus ir profesionalius gestų kalbos vertėjus, kad būtų sudarytos sąlygos patekti į pastatus ir kitus visuomenei prieinamus objektus; skatinti kitokias atitinkamas pagalbos ir paramos neįgaliesiems formas, kad jiems būtų užtikrinta galimybė gauti informaciją.

Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių komitetas 2014 m. gegužės 22 d. Konvencijos 9 straipsnio „Prieinamumas“ komentare (toliau – Komentaras) nurodė, jog prieinamumas yra neįgaliųjų gyvenimo savarankiškai ir visapusiško bei lygiateisio dalyvavimo visuomenės gyvenime prielaida. Be fizinės aplinkos, transporto, informacijos ir ryšių, įskaitant informacijos ir ryšių technologijų bei sistemų, taip pat kitų visuomenei prieinamų objektų ar teikiamų paslaugų prieinamumo neįgalieji neturės lygių galimybių dalyvauti savo visuomenės gyvenime (Komentaro 1 punktas). Svarbu, kad prieinamumo klausimas būtų sprendžiamas visais aspektais, apimant fizinę aplinką, transportą, informaciją ir ryšius, taip pat paslaugas. Subjektų, valdančių pastatus, transporto infrastruktūrą, transporto priemones, informaciją ir ryšius, taip pat paslaugas, juridinio asmens statusas ir viešasis ar privatusis pobūdis nebeakcentuojami. Visuomenei teikiamos prekės, produktai ir teikiamos turi būti prieinamos visiems, neatsižvelgiant į tai, ar juos / jas valdo ir (arba) tiekia / teikia valstybės institucija ar privati įmonė. Neįgalieji turėtų turėti vienodas galimybes naudotis visomis visuomenei tiekiamomis prekėmis, produktais ir teikiamomis paslaugomis taip, kad būtų užtikrintos veiksmingos bei vienodos galimybės ir gerbiamas jų orumas. Toks požiūris kyla iš draudimo diskriminuoti; prieinamumo galimybių užtikrinimas turėtų būti laikomas diskriminacija, nesvarbu, ar kaltininkas yra viešasis ar privatus subjektas (Komentaro 13 punktas). Konvencijos 9 straipsnyje aiškiai įtvirtintas prieinamumas kaip prielaida neįgaliesiems gyventi savarankiškai, visapusiškai ir lygiateisiškai dalyvauti visuomenės gyvenime ir lygiai su kitais asmenimis neribotai naudotis žmogaus teisėmis bei pagrindinėmis laisvėmis (Komentaro 14 punktas). Reikėtų aiškiai atskirti įsipareigojimą užtikrinti visų naujai suprojektuotų, pastatytų ar pagamintų objektų, infrastruktūros, prekių ir paslaugų prieinamumą nuo įsipareigojimo pašalinti kliūtis ir užtikrinti esamos fizinės aplinkos ir transporto, informacijos ir ryšių, taip pat visuomeninių paslaugų prieinamumą. Visi nauji objektai, infrastruktūra, priemonės, prekės, produktai ir paslaugos turi būti sukurti taip, kad būtų visiškai prieinami neįgaliesiems, laikantis universalaus dizaino principų. Valstybės, Konvencijos Šalys, yra įsipareigojusios užtikrinti esamos fizinės aplinkos, transporto, informacijos ir ryšių, taip pat visuomenei teikiamų paslaugų prieinamumą neįgaliesiems. Tačiau, kadangi šis įsipareigojimas

įgyvendinamas pamažu, valstybės, Konvencijos Šalys, turėtų nustatyti aiškius esamų kliūčių pašalinimo terminus ir skirti tinkamus išteklius. Be to, valstybės, Konvencijos Šalys turėtų aiškiai nustatyti įvairių institucijų (įskaitant regionines ir vietos institucijas) ir subjektų (įskaitant privačius subjektus) funkcijas, kurios turėtų būti vykdomos, siekiant užtikrinti prieinamumą (Komentaro 24 punktas).

Lietuva Konvenciją ratifikavo 2010 metais ir įsipareigojo žmones su negalia integruoti į visuomenę sudarant palankias sąlygas užtikrinti jų orumą ir teises. Profesorius Jonas Ruškus, Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių komiteto narys, teigia, kad, ratifikavusi šią Konvenciją, Lietuva „įsipareigojo ir prisiėmė atsakomybę įgyvendinti Neįgaliųjų teisių konvencijos nuostatas savo šalių įstatymuose ir praktikoje diegti lygybės ir nediskriminavimo, prieinamumo prie visuomenės išteklių, lygybės prieš įstatymą, gyvenimo savarankiškai ir įtrauktiems į bendruomenę principus“¹.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, III antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs, žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas). Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo

¹ Jonas Ruškus: Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencija keičia pasaulį. 2014; <http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2014-06-16-jonas-ruskus-jungtiniu-tautu-neigaliuju-teisiu-konvencija-keicia-pasauli/118862>.

1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos. Taigi, Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuris draudžia diskriminaciją šio įstatymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Analogiškos nuostatos numatytos atitinkamose Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 ir 9 dalyse.

Nagrinėjamu atveju nustatyta, kad Akademijos centriniuose rūmuose 2020 m. kovo 12 d. vyko Kanzaso universiteto dėstytojų koncertas, kuris buvo vienas iš tą dieną Akademijos centriniuose rūmuose vykusių kelių renginių. Pareiškėjas, kuris turi judėjimo negalią, juda vėžimėliu, negalėjo patekti į Akademijos centrinių rūmų pastatą ir jame vykusius renginius.

Pažymėtina, kad, pagal Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 punkto nuostatas, įgyvendindamas lygias galimybes, prekių parduotojas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, ir taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas. Pabrėžtina, kad atsakomybė sudaryti lygias galimybes gauti paslaugas yra numatoma paslaugos teikėjui, neatsižvelgiant, ar jis yra tam tikros fizinės erdvės (šiuo atveju Akademijos centrinių rūmų) savininkas ar ne.

Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo 11 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad reikalavimai dėl neįgaliesiems fiziškai tinkamos aplinkos visose gyvenimo srityse įgyvendinami atliekant teritorijų planavimą ir statinių projektavimą bei viešosios paskirties pastatų, būsto ir jo aplinkos, viešojo transporto objektų, skirtų keleiviams aptarnauti, ir jų infrastruktūros, informacinės aplinkos pritaikymą neįgaliųjų specialiesiems poreikiams. Už objektų pritaikymą neįgaliųjų specialiesiems poreikiams atsako savivaldybių institucijos ir šio straipsnio 1 dalyje nurodytų objektų savininkai bei naudotojai (Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo 11 straipsnio 3 dalis).

Nuo 2020 m. sausio 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2019 m. lapkričio 4 d. įsakymu Nr. D1-653 patvirtintas statybos techninis reglamentas STR 2.03.01:2019 „Statinių prieinamumas“ (Reglamentas) (iki tol galiojo aplinkos ministro 2011 m. birželio 14 d. įsakymu Nr. 317 patvirtintas statybos techninis reglamentas STR 2.03.01:2001 „Statiniai ir teritorijos. Reikalavimai žmonių su negalia reikmėms“). Pagal Reglamento 1 priedo 2.3 punkto nuostatas, paslaugų paskirties pastatai priskirtini statiniams, kurie turi būti pritaikomi specialiesiems neįgaliųjų poreikiams. Atkreiptinas dėmesys, kad Reglamentas „nustato reikalavimus rengiant statinių, nurodytų Reglamento 1 priede, statybos, rekonstravimo, pastato atnaujinimo (modernizavimo), kapitalinio remonto, supaprastintą statybos, supaprastintą rekonstravimo projektus, kapitalinio remonto aprašą, paprastojo remonto projektą ar paprastojo remonto aprašą arba keičiant statinių paskirtį į nurodytą Reglamento 1 priede paskirtį“.

Akademija neneigė, kad Akademijos centrinių rūmų patalpos nėra pritaikytos negalią turintiems asmenims. Kaip paaiškino Akademijos administracija, asmenys, turintys judėjimo negalią, negali savarankiškai patekti į pastato vidų, o tik įėjus į pastatą asmeniui reikėtų įveikti 5 laiptų pakopas. Akademija centriniuose rūmuose turi mobilų keltuvaž, kuris yra rūbinėje, maždaug per 6 metrus nuo įėjimo. Šiuo keltuvaž įmanoma patekti į kitus pastato aukštus, taigi ir į koncertų salę, kurioje 2020 m. kovo 12 d. vyko Kanzaso universiteto dėstytojų koncertas.

Atkreiptinas dėmesys, kad pagal Akademijos pateiktas mobilaus keltuvaž nuotraukas galima daryti išvadą, kad tai įrenginys, kurio judėjimo negalią turintys asmuo negalėtų pasinaudoti savarankiškai – negalią turinčiam asmeniui reikėtų kito asmens pagalbos. Pažymėtina, kad Centrinių rūmų pastatas nebuvo viduje rekonstruojamas ir kapitališkai remontuojamas (buvo keistas tik stogas), o rekonstravimas yra sudėtingas, kadangi Centrinių rūmų pastatas ir jo elementai, pavyzdžiui, įėjimas į pastatą, yra laikomas kultūros paveldo vertybe.

Pabrėžtina, kad, pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 5 dalies nuostatas, netiesioginė diskriminacija – veikimas ar neveikimas, teisės norma ar vertinimo kriterijus, akivaizdžiai neutrali sąlyga ar praktika, kurie formaliai yra vienodi, bet juos įgyvendinant ar pritaikant atsiranda ar gali atsirasti faktinis naudojimosi teisėmis apribojimas arba privilegijų, pirmenybės ar pranašumo

teikimas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, nebent ši veikimą ar neveikimą, teisės normą ar vertinimo kriterijų, sąlygą ar praktiką pateisiną teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

Neatsižvelgiant į tai, kad Akademijos centriniams rūmams nebuvo taikomas Reglamentas STR 2.03.01:2019, kadangi jie buvo statyti iki teisės akte numatytų statybos reikalavimų įsigaliojimo, taip pat pastato vidus (tik stogas buvo keičiamas) nebuvo rekonstruojamas arba kapitališkai remontuojamas, paslaugų teikėjui (šiuo atveju – Akademijai) pareiga vienodomis sąlygomis asmenims (įskaitant ir negalią turinčius asmenis) teikti paslaugas vis tiek galioja. Tinkamo įėjimo į patalpas nepritaikymas laikytinas netiesiogine diskriminacija, t. y., nors įėjimas visiems vienodas (užlipus laiptais), bet judėjimo negalią turintis asmuo negali pasinaudoti tokiu įėjimu, taigi neturi galimybės savarankiškai patekti į Akademijos centriniuose rūmuose vykstančius renginius tokiais pat sąlygomis kaip kiti šiose patalpose organizuojamų renginių dalyviai arba lankytojai.

Konstatuotina, kad patekimas į Akademijos centrinių rūmų patalpas turėtų būti pritaikytas negalią turintiems asmenims (pandusas, keltuvas ar pan.), o tokio pritaikymo negalią turintiems asmenims nebuvimas laikytinas netiesiogine diskriminacija negalios pagrindu. Pridurtina, kad Akademijos turimas mobilus keltuvas tik iš dalies sprendžia Akademijos centrinių rūmų pritaikomumo negalią turintiems asmenims problemą, kadangi tai įrenginys, kuriuo negalią turintis asmuo negali pasinaudoti savarankiškai.

Pažymėtina, kad lėšų trūkumas negali būti pagrindas, suteikiantis teisę nevykdyti imperatyvių teisės aktų nuostatų ir būti atleistam nuo atsakomybės.

Nesant galimybės pritaikyti pastato, rekomenduotina renginius organizuoti kitose patalpose, kuriose negalią turintys asmenys galėtų dalyvauti lygiai su kitais asmenimis, neturinčiais negalios.

Apibendrinant, pabrėžtina, kad tiek Konvencija, tiek Lygių galimybių įstatymas įpareigoja paslaugų teikėjus, prekių pardavėjus užtikrinti, kad jų teikiamomis paslaugomis galėtų be apribojimų naudotis visi asmenys, nepriklausomai nuo jų negalios. Tuo atveju, kai paslaugos teikimas yra neatsiejamas nuo paslaugos teikimo ar prekės pardavimo vietos, tam, kad teikiamos paslaugos bei parduodamos prekės būtų prieinamos visiems asmenims, būtina tinkamai pritaikyti pastatus, kad jais galėtų be kliūčių naudotis prekes bei paslaugas gaunantys asmenys (vartotojai). Ši pareiga galioja tiek naujai statomų, tiek jau pastatytų statinių savininkams bei valdytojams.

Akcentuotina, kad tokia situacija, kuomet asmenys, turintys judėjimo negalią, negali patekti į Akademijos centrinių rūmų patalpas, kuriose vyksta kultūros renginiai, kaip kiti renginių lankytojai, pažeidžia Konvencijos nuostatas, įtvirtinančias pareigą valstybėms, šios Konvencijos dalyvėms, užtikrinti asmenims su negalia sąlygas savarankiškai ir visapusiškai dalyvauti visose gyvenimo

sirtyse, taip pat užtikrinti visuomenei svarbių objektų ar teikiamų paslaugų prieinamumą bei nebūti diskriminuojamiems vartotojų teisių srityje.

Konstatuotina, kad Akademija, nesudarydama sąlygų asmenims su judėjimo negalia savarankiškai patekti į Akademijos centriniuose rūmuose vykstančius renginius, pažeidė Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 punkte numatytas pareigas, taip pat Konvencijos 9 straipsnio nuostatas.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta pirmiau, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 17 straipsniu, 29 straipsnio 2 dalies 2 punktu, 30 straipsnio 3 dalimi,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Kreiptis į Akademią ir siūlyti nutraukti lygias galimybes pažeidžiančius veiksmus, t. y., sudaryti sąlygas negalią turintiems asmenims dalyvauti Akademijos organizuojamuose renginiuose.
2. Įpareigoti Akademią išnagrinėti šį sprendimą ir apie nagrinėjimo rezultatus bei sprendimo vykdymą informuoti lygių galimybių kontrolierių per 30 dienų nuo sprendimo gavimo dienos.
3. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją ir Akademią.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01119 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė